

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2530.

_____. จากพิธีกรรม ความเชื่อ และศักยภาพท้องถิ่น. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง 5, 3-4 (เมษายน 2529). 175-187.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด, 2528.

_____. และคณะ. เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: ทวีกิจการพิมพ์, 2524.

ดำรงค์ ฐานดี. รัฐกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

_____. มานุษยวิทยาเชิงเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.

นิตี กลไกศล. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านภาคี อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

บุญยืน ชัยสุโรจน์. ระบบเศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์, 2533.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และจำรัส ม่วงยาม. ทางเดินของชาวนาไทย. กรุงเทพฯ: สารศึกษาการพิมพ์, 2521.

ปรีดา นาคเนาทิม. เศรษฐศาสตร์ จุลภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528.

ปก แก้วกาญจน์. รายงานการวิจัย ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวนา จากผลกระทบของระบบ การผลิตเพื่อขาย ในช่วง 2 ทศวรรษ: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเขาเจ็ยก อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530.

พัทธา สายหู. กลไกของสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท อัมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2532.
- สุวิทย์ ไททยวัฒน์. วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2398-2475. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2524.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหา และแนวการใช้เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529.
- _____. องค์การทางสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
(เอกสารประกอบ การสอน)
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ วัฒนธรรมในชุมชนบ้านเยอ บ้านไต่ดำ และบ้านไทยลาว: การศึกษา เปรียบเทียบเฉพาะกรณี ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2530.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม แนวทางการศึกษา วิเคราะห์และ วางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2528.
- อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์. ทางเลือกของชาวนาชนบทภาคกลาง: การศึกษาติดตาม และเปรียบเทียบผู้ ย้ายถิ่นจากบ้าน ทางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เอกสารวิชาการของสถาบันวิจัย ประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2526.
- อารยะ ภูสาศ. เงื่อนไขทางสังคม และเศรษฐกิจ และทางเลือกของชาวนาไร้ที่ดินในการหารายได้ สำหรับครัวเรือนในบ้านคลอง จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- อัมมาร์ สยามวาลา. ข้าวในเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

ภาษาอังกฤษ

A.R.Radcliffe-Brown. Structure and Function in Primitive Society. (Low-Priced Text Book).

The English. Language book society and Cohen: and West LTD. London, 1964.

Jonathan H.Turner. The Structure of Sociological Theory. Homewood, Illinois:

The Dorsey Press, 1974.

Julian H.Steward. Theory Cultural Change. Urbans. University of Illinois Press, 1955.

Steven Vigo. Social Change. Saint Louis University, Englewood Cliffs, N.Y.: Prentice Hall,
1989.

Talcott Parsons. Societies: Evolutionary and Comparative Perspectives, (Englewood N.Y.:
Prentice Hall, Inc, 1966).

Wolf, E.R. Peasants. Englewood Cliffs, N.Y.: Prentice Hall, 1966.

ภาคผนวก : ก

- ประวัติวัดรางสระกะเทียม
- ประวัติโรงเรียนวัดรางสระกะเทียม

ประวัติโรงเรียนวัดรางสระกะเทียม

จากคำบอกเล่าของอดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดรางสระกะเทียม 1 ซึ่งปัจจุบันภายหลังจากเกษียณอายุราชการได้ไปทำสวนผลไม้อยู่กับบ้านเล่าว่า โรงเรียนแห่งนี้เดิมนั้นไม่มีอาคารเรียนได้รับการอุปการะจากพระยืม พันธุ์แจ่ม ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดให้ใช้ศาลาวัด หลังคามุงจากที่ชาวบ้านใช้เป็นสถานที่ฟังธรรมเป็นสถานที่เล่าเรียน แต่เนื่องจากบางแห่งของศาลาชำรุดมาก ได้จัดส่งครูมาทำการสอน 2 คนคือ นายแสง นิวี่ และ นายอวบ วรทรัพย์ มาเป็นครูประจำชั้นดูแลโรงเรียนนี้ และตั้งชื่อว่าโรงเรียนประชาบาล ตำบลสระกะเทียม 3 (วัดรางสระกะเทียม) เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ 3 ของตำบลนี้

การจัดชั้นเรียนแบ่งออกเป็น 5 ชั้น คือ ชั้น ป.เตรียม, ป.1, ป.2, ป.3 และป.4 แต่สถานที่ยังคับแคบจึงจัดชั้นเรียนรวมกันหมดในที่เดียวกันโดยจัดแยกเป็นพวกๆ เพื่อสะดวกแก่การสอนในตอนนั้นโต๊ะเก้าอี้ไม่มีจึงใช้เสื่อปูนั่งเรียนกับพื้น ส่วนอุปกรณ์การสอน และพัสดุ ทางอำเภอได้ให้กระดานดำ 2 แผ่น, ซอล์ค 1 นีบ, สมุดบันทึกการสอน, สมุดหมายเหตุรายวัน, สมุดทะเบียนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 7 เล่ม, กระดิ่งอีก 1 ลูกเมื่อเริ่มเปิดสอนมีนักเรียนทั้งสิ้น 44 คนเป็นชาย 19 คน, หญิง 25 คน โดยมากเป็นเด็กที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนประชาบาล ตำบลสระกะเทียม 1 (วัดสระกะเทียม) ซึ่งมีบ้านเรือนอยู่ที่หมู่ 9 บ้านดอนทรายเหตุที่ต้องมีการแยกโรงเรียนก็เพื่อตัดปัญหาเด็กขาดเรียน เพราะต้องเดินทางไกล และภาษาพูดที่ไม่เหมือนกับที่ทางโรงเรียนสอนที่เป็นอุปสรรคสำคัญ การดำเนินการสอนได้เป็นไปตามข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการมีการหยุดเรียนในวันพระ ต่อมาในปี 2490 พระเชย สจจวโร มารักษาการแทนเจ้าอาวาส เห็นว่าสมควรย้ายที่ตั้งของโรงเรียนและวัดใหม่ เนื่องจากที่ตั้งเดิมนั้นอยู่กลางทุ่งนาพอถึง ฤดูน้ำหลาก น้ำท่วมใช้เป็นสถานที่เรียนไม่ได้จึงได้ร่วมมือกับชาวบ้านย้ายวัด และโรงเรียนมาตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านติดถนนสะดวกแก่การไปมา และตั้งในที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง และได้โอนมาขึ้นกับอำเภอเมือง นครปฐมตั้งแต่วันที่ 2487

---

¹ จากคำบอกเล่าของนายทองเฟื่อง กระดั่งงา อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดรางสระกะเทียม ปัจจุบันอายุ 78 ปี.

เป็นช่วงกำลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ตามคำสั่งราชการขณะนั้นมีนายนาถ สุขพลุ เป็นครูใหญ่มี นายอุบล โพธิบุตร เป็นครูประจำชั้นได้ขอความช่วยเหลือจากพระเซยและชาวบ้านให้การช่วยเหลือบริจาคเงินซื้อค้ายทหารญี่ปุ่นที่เป็นเรือไม้ 1 หลัง มาดัดแปลงทำเป็นอาคารเรียน มีความกว้าง 7 เมตร ยาว 16 เมตร มีมุขกลางยื่นออกไป สิ้นค่าก่อสร้างทั้งสิ้นเป็นเงิน 29,000 บาทเศษ และตั้งชื่อใหม่ว่า "โรงเรียนวัดรางสระกะเทียม" ใช้เป็นสถานที่เรียนมาจนถึงปี พ.ศ. 2507 อาคารเรียนหลังนี้ได้ชำรุดทรุดโทรมลงเป็นอันมากต่อมาเมื่อนายทองเฟื่อง กระดังงา เป็นครูใหญ่ มีครูประจำชั้นคือ นายเจริญ ใจงาม ได้ไปปรึกษากับพระอธิการจันทร์ อาภัสสโร เจ้าอาวาสในขณะนั้น กับบรรดาคณะกรรมการของโรงเรียนผู้ปกครองนักเรียนเพื่อขอทำการรื้อถอนและก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ซึ่งบรรดาชาวบ้านก็เห็นดีด้วย จึงได้ขอรับจากทางราชการมา 20,000 บาทเศษ และเรียไรเพิ่มจากชาวบ้านได้อีกรวมเป็นเงิน 242,389 บาท จึงนำไปก่อสร้างอาคารเรียนเป็นตึกชั้นเดียวแบบทรงไทย มีกันสาครอบตัวอาคาร มีมุขกลางยื่นออกมาทั้งด้านหน้า และหลังกว้าง 8 เมตร ยาว 27 เมตร มี 3 ห้องเรียน การก่อสร้างได้รับการร่วมมือจากชาวบ้านที่ผลัดเปลี่ยนกันมาช่วยมิได้คิดค่าแรงแต่อย่างใด เสียค่าจ้างเฉพาะช่างอื่นที่ทำการปลูกสร้างงานฝีมือบางอย่างที่ชาวบ้านทำไม่ได้เท่านั้น จนกระทั่งอาคารเรียนได้รับการปลูกสร้างแล้วเสร็จ จนสามารถใช้เป็นสถานที่ทำการสอนได้ในวันที่ 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2514 โดยยังคงใช้ชื่อว่า โรงเรียนวัดรางสระกะเทียม เช่นเดิมมาจนทุกวันนี้

ประวัติวัดรางสระกะเทียม

ชาวบ้านเล่าว่าแต่เดิมนั้น วัดรางสระกะเทียมตั้งอยู่กลางทุ่งนา เขตการปกครองขึ้นกับ ตำบลสระกะเทียม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปลูกสร้างขึ้นเมื่อเดือน 6 ปีระกา พ.ศ. 2404 ในที่ดินของนายหย่อง นางปู้ย กระดังงา และนายซัด นางเนียน สิงห์ลล มีเนื้อที่ 5 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา มีพระภิกษุชื่อ สิงห์เรื่อง บุตรนายยอด และนางพา สิงห์เรื่อง ซึ่งเกิดในท้องที่นี้แต่ไปอุปสมบทอยู่ที่วัดดอนขนาก ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมืองนครปฐม ได้มาเป็นผู้ริเริ่มปลูกสร้างขึ้น โดยพิจารณาเห็นว่าญาติโยมในหมู่บ้านนี้ไม่มีวัดที่จะใช้ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลเนื่องในโอกาสต่างๆ ที่ไปมาสะดวกและใกล้บ้าน จึงให้นายคอย สิงห์ลล (บิดาเลี้ยง) ไปขอที่ดินจากบุคคลดังกล่าวมานั้น เพราะเห็นว่ามียี่สิบติดกับรางน้ำสระกะเทียมมีน้ำขังตลอดปีที่จะใช้อุปโภคบริโภคภายในวัดได้ จากนั้นได้ขอแรงจากชาวบ้านให้ช่วยกันบริจาคทรัพย์ และร่วมแรงกันปลูกสร้างจนสำเร็จมีพระขอ สิงห์เรื่อง เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส เป็นวัดในมหายานิกายตั้งชื่อว่า "วัดรางสระกะเทียม" ต่อมา

เมื่อพระฮอลาสึกขาบทไปแล้ว ได้มีพระหลายรูปมารักษาการแทนเจ้าอาวาส จนถึงปี พ.ศ. 2486 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 วัดนี้ได้ย้ายมาขึ้นกับจังหวัดนครปฐมและวัดร้างไปหาพระภิกษุมาจำพรรษาไม่ได้ ต่อมาปี พ.ศ. 2488 พระเชย สจจโร ได้เดินธุดงค์มาจากวัดซำแระ อำเภอโพธาราม จ.ราชบุรี ชาวบ้านพบเห็นเข้าจึงนิมนต์ให้ ท่านเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส จนถึงปี พ.ศ. 2489 พระเชยท่านเห็นว่าที่เดิมนั้นตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้าน อยู่กลางทุ่งเมื่อถึงฤดูน้ำ น้ำท่วมขังมาก ทั้งไม่สะดวกแก่การไปมาของชาวบ้าน จึงได้ย้ายมาตั้งยังที่ใหม่ซึ่งใกล้หมู่บ้านติดถนน การคมนาคมสะดวก และเป็นที่ดินน้ำไม่ท่วมเมื่อถึงฤดูน้ำหลากที่ดินดังกล่าวได้มีผู้ถวายที่ดินให้ 2 ไร่เศษ และซื้อเพิ่มเติมอีก 6 ไร่เศษ รวมเป็น 8 ไร่ 2 งานเศษ (มีโรงเรียนวัดรางสระกะเทียมย้ายมาด้วย) เมื่อก่อสร้างวัดเสร็จเรียบร้อย ท่านก็ได้เดินทางเพื่อไปธุดงค์ และสร้างวัดยังที่อื่นต่อไป ต่อมาเมื่อพระชันธ์ อาภัสสโร ได้มาอุปสมบทต่อเป็นครั้งที่ 2 และได้เป็นเจ้าอาวาสวัดสืบต่อมา ได้ก่อสร้างกุฏิ ศาลาการเปรียญและอาคารเรียนหลังใหม่เพิ่มเติม ชาวบ้านต่างศรัทธาในตัวท่านเป็นอย่างมาก ได้ให้การช่วยเหลือต่อกิจกรรมต่างๆ ของทางวัดเป็นอย่างดี มีการจัดเวรทำปิ่นโตถวายพระทุกวันจนถึงทุกวันนี้ วัดนี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 12 เดือนมกราคม พ.ศ. 2508 และปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษา 1 รูป คือ พระอธิการธงทิพย์ ปภัสสโร เป็นเจ้าอาวาสวัดสืบมาจนทุกวันนี้

ภาคผนวก : ข

ประเพณีดั้งเดิมบางอย่างของชาวลาวโซ่ง

ประเพณีการเล่นคอน

ประเพณีการเล่นคอนชาวลาวโซ่งเรียกว่า "อินก้อน" เป็นประเพณีที่ขึ้นหน้าขึ้นตาอย่างหนึ่งของชาวลาวโซ่งอย่างมาก เป็นการละเล่นของหนุ่มสาวโดยการโยนลูกช่วงภาษาโซ่งเรียกว่า "ตอดมะกอน" ให้แก่กัน ลูกช่วงที่ใช้เล่นทำจากท่อผ้า ที่นำมาห่อเมล็ดมะขามจนเป็นรูปสามเหลี่ยม มีขนาดเท่าฝ่ามือใช้ฝ่ามือเป็นหางยาวประมาณ 1 เมตร คล้ายๆ กับขนมลูกโยนเพื่อไว้ใช้ถือขณะโยนลูกช่วง เมื่อโยนลูกช่วงจะมีการร้องรำทำเพลง เป่าแคน รำฟ้อนไปด้วย และเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสพูดคุยกันอย่างใกล้ชิด ตลอดงานคอนข้างสนุกสนาน มีเสียงหัวเราะเฮฮากันตลอด ชาวโซ่งหนุ่มสาวที่ผ่านวัยหนุ่มสาวมาแล้วจะเคยผ่านการเล่นคอนฟ้อนแคนมาแล้ว ทุกคนจะมีคำกล่าวเป็นภาษาโซ่งว่า "บ่เคยอินคอน ฟ้อนแคน บ่แม่นผู้ลาว" หมายถึง ผู้ใดไม่เคยเล่นคอนฟ้อนแคนไม่ใช่คนลาว การเล่นคอนทำให้มีการแต่งงานกันในหมู่บ้านโซ่งด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าการเล่นคอนนอกจากช่วยให้ความสนุกสนานแล้ว ยังช่วยรักษาเชื้อสายเผ่าพันธุ์เดียวกันของชาวลาวโซ่งไว้ได้เป็นการช่วยรักษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้ไว้อีกด้วย นอกจากนี้การเล่นคอนยังเป็นการช่วยให้หนุ่มสาวต่างถิ่นได้มีโอกาสรู้จักกัน เรียนรู้อุปนิสัยของกันและกันว่าเป็นเช่นใดก่อนจะแต่งงาน ฉะนั้นหนุ่มสาวชาวโซ่งเมื่อแต่งงานกันแล้วจึงมักไม่หย่าร้างกันง่ายๆ เทศกาลที่นิยมเล่นคอนนั้นจะเป็นช่วงหลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวข้าวในนาเสร็จแล้ว คือราวเดือน 4 เดือน 5 การเล่นคอนแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การเล่นคอนแบบธรรมดาเป็นการเล่นคอนหนึ่งวันกับหนึ่งคืน แล้วก็เลิกกันไป กับการเล่นคอนค้างคืน เป็นการเล่นแบบติดต่อกันไปหลายๆ วันหลายๆ คืน ไปตามหมู่บ้านต่างๆ บางครั้งเล่นติดต่อกันเป็นเดือน วิธีการเล่นก็คือ เมื่อถึงเทศกาลเล่นคอนบรรดาชายหนุ่มประมาณ 5 - 10 คน ในหมู่บ้านหนึ่งๆ จะพากันไปเล่นคอนตามหมู่บ้านอื่นๆ หลายหมู่บ้าน ในจำนวนเหล่านี้ จะมีหมอแคน (คนเป่าแคน) 1 คน หมอขับ (คนร้องเพลงแบบลำนำ) 1 คน และหมอลำ (ผู้ร้องเพลง หรือเรียกว่า แอ่ว) อย่างละ 1 หรือ 2 คน เมื่อนัดหมายกันพร้อมแล้วก็ออกเดินทางในตอนเช้า หรือสายเข้าไปยังหมู่บ้านหรือลานช่วงของหญิงสาวหมู่บ้านอื่นที่มีความประสงค์เล่นคอนด้วย โดยในกลุ่มหญิงสาวจะมีผู้สาวที่เป็นสาวใหญ่ของหมู่บ้านประจำลานช่วงออกมาต้อนรับเจรจาด้วย และทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของสาวๆ ประจำลานช่วงนั้นด้วย เมื่อการเจรจายเป็นอันว่าตกลงที่จะเล่นคอนด้วยกันแล้ว ฝ่ายชายที่มาจะปรบมือ เป่าแคนเป็นจังหวะ เดินไปยังที่พักอาจจะเป็นบนเรือนหรือเพิงยุงข้าวก็ได้ ฝ่ายหญิงจะไปแต่งตัวเสร็จแล้วจะออกมารำกับผู้ชาย โดยการรำหรือฟ้อนเป็นแถวๆ มีการร้องเพลง (แอ่ว) แก่กันไปด้วยประมาณ 3 ชั่วโมงจึงหยุด

พักรับประทานอาหารกลางวันบ้านผู้หญิง พักจนแดดร่มลมตกฝ่ายหญิงก็ออกมาทอดลูกช่วง คือ โยนลูกช่วง และเข็งแคน ขณะเดียวกันจะมีการร้องเพลงแก้กันไปด้วย ระหว่างนั้นจะมีบรรดาผู้เฒ่า ผู้แก่ พ่อแม่ของฝ่ายสาว และเด็กๆ มาเฝ้าชมด้วยว่าฝ่ายไหนจะมีฝีมือในการพ้อนได้สวยงาม และมี ฝีมือในการร้องแก้ได้อย่างมีโวหารคมคาย ผู้ใดที่ผ่านการเล่นคอนมากๆ มักจะมีโวหารกล่าวแก้ได้ อย่างคล่องแคล่ว คมคาย และลึกซึ้งกินใจได้อย่างดี จนทำให้อีกฝ่ายอ้าปากค้างไปก็มี ซึ่งช่วยเรียก เสียงหัวเราะได้เป็นอย่างดีทีเดียว ในการโยนลูกช่วงจะใช้มือที่ถนัดจับเส้นเชือกให้ห่างจากตัว ลูกช่วงประมาณ 50 - 60 เซนติเมตร แล้วแกว่งให้ลูกช่วงหมุนเป็นวงกลมอย่างช้าๆ เมื่อได้จังหวะ แล้วจึงปล่อยเส้นเชือกให้หลุดมือไป ลูกช่วงจะวิ่งไปในอากาศพร้อมด้วยเชือกที่เป็นหางยาว สะบัดลู่ลมวิ่งไปยังฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายชายจะโยนให้กับหญิงสาวรับและฝ่ายหญิงสาวจะโยนให้ฝ่าย ชายรับเช่นเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่จะรับกันไม่ค่อยได้ เมื่อฝ่ายไหนรับได้แล้ว อีกฝ่ายหนึ่งจะไปขอคืน ในการขอลูกช่วงนั้น จะต้องมียึดต่อรองกันเล็กน้อยกล่าวคือ ถ้าฝ่ายหญิงยึดลูกช่วงไว้ได้ ฝ่ายชาย ต้องไปขอคืนฝ่ายหญิงก็จะขอสั่งแลกเปลี่ยน อาจจะทำให้ตอบคำถามต่อกลอน หรือให้ตอบคำถาม เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปก็ได้ หรืออาจจะขอยึดสิ่งของในตัวไว้เช่น ผ้าเช็ดหน้า หรือผ้าคาดเอวไว้ก่อน แต่เมื่อเลิกก็คืนแก้กัน แต่ถ้าตอบปัญหา หรือต่อกลอนไม่ได้อาจถูกบังคับให้ดื่ม น้ำ หรือคลานด้วย หัวเข่า เป็นต้น

ในการเล่นบางแห่งถ้าฝ่ายใดรับลูกช่วงได้ จะขว้างใส่ให้ถูกอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนั้นจะ ต้องหลบให้ดีถ้าหากลูกช่วงถูกตัวจะถูกบังคับให้ทำการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น การไปขอคืนลูกช่วง ถือเป็นตอนสำคัญเพราะทำให้ชายหนุ่มได้ใกล้ชิดหญิงสาวที่หมายตาไว้เลือกเป็นคู่คุยในตอนกลาง คืน การทอดลูกช่วงจะเล่นไปประมาณ 1 ทุ่ม หรือ 2 ทุ่มก็เลิก จากนั้นจะมีการร้องเพลง เป้าแคนแก้ กันไปจนเที่ยงคืน ตอนนี้บรรดาหญิงสาวจะมานั่งเป็นวงกลมเพื่อให้ฝ่ายชายมาเลือกคู่พาไปนั่งคุย กันบางครั้งฝ่ายหญิงอาจมีผ้าคลุมศีรษะไว้ เพื่อให้ฝ่ายชายเลือกผิดก็ได้ เมื่อเลือกคู่กันได้แล้วจะ พากันไปหาที่นั่งคุยกันถ้าโวหารใครดีคุยเก่ง ก็อาจคุยกันจนสว่าง แต่ถ้าไม่มีเรื่องคุยกันก็แยกกันไป นอน เรื่องที่พูดคุยที่สุดแต่จะซักถามกันแต่ผลสุดท้ายก็ไม่พ้นเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ซึ่งเป็นการเกี่ยว พาราสีกัน ถ้าหากหนุ่มสาวคู่ใดถูกใจกัน จึงให้ผู้ใหญ่มาสู่ขอกันภายหลัง

ประเพณีการอยู่ข่วง หรือลงข่วง

การอยู่ข่วง หมายถึงการทำของใช้ในบริเวณบ้านตอนกลางคืน โดยปกติจะนั่งกันเป็นกลุ่มมีไฟไว้ตรงกลาง จุดให้สว่างพอเห็น เป็นประเพณีอีกชนิดหนึ่งที่หญิงสาวชาวไซ่ง์นิยมกันมาก บรรดาหญิงสาวกลุ่มหนึ่งประมาณ 3 - 4 คน หรือกว่านั้น ลงมานั่งทำงานเล็กๆ น้อยๆ เช่น กรอผ้า ย็บปักถักร้อย จักสาน หรือตำข้าว ฯลฯ ที่บริเวณลาน ในบริเวณบ้านเรือนของหมู่บ้านที่เรียกว่า "ข่วง" ภายหลังจากเสร็จสิ้นจากงานในตอนกลางวันแล้ว การนั่งข่วงจะเริ่มนั่งกันตั้งแต่หนึ่งทุ่ม หรือสองทุ่ม จนกระทั่งเวลาเที่ยงคืนจึงเลิกไป หากชายหนุ่มเมื่อไปเที่ยวข่วงเกิดพอใจจะสนทนากับสาวผู้ใดต่อเป็นการเฉพาะก็ชักชวนนัดแนะกันไว้ หลังเลิกข่วงแล้วจึงไปคุยกันได้ ถ้าสาวไม่ปฏิเสธ การอยู่ข่วงทำงานบ้านเช่นนี้ทำได้ตลอดปีไม่มีฤดูกาลเช่นการเล่นคอนแต่หากว่าระยะใดต้องทำงานกลางวันหนักๆ ก็อาจหยุดอยู่ข่วงระยะหนึ่งก็ได้ ความสำคัญอย่างหนึ่งของการอยู่ข่วงก็เช่นเดียวกับการเล่นคอน หากแต่หนุ่มสาวมีโอกาสพบปะพูดคุยกันได้บ่อยครั้ง โดยไม่ถือว่าเป็นการผิดผี การไปคุยกับหญิงสาวของชายหนุ่มเรียกว่าเป็นการ "ไ้สาว" ซึ่งก็คือการจีบสาวนั่นเอง เพราะถ้าเป็นการคุยกันธรรมดาทั่วไปจะเรียกว่า "ไ้ลม" สำหรับสถานที่ที่ใช้เลือกสนทนากันก็คล้ายๆ กับการเล่นคอนอาจเป็นที่โล่งแจ้งหรือที่มีดมิด มีแสงจันทร์สาดส่องเล็กน้อยที่สุดแต่จะตกลงกัน ระหว่างการสนทนาบางครั้งอาจมีการลวงเกินกันเกิดขึ้นบ้างนานๆ ครั้งแต่ปกติจะไม่มีกลวงเกินเกิดขึ้น เพราะชาวไซ่ง์ทั้งชาย - หญิง ต่างกลัวเกรงว่า การกระทำเช่นนั้นจะเป็นการผิดผี (ของต้องห้าม หรือผิดประเพณี) อันจะส่งผลร้ายต่อตนเอง และผู้คนในหมู่บ้านด้วย

ภาคผนวก : ค

ภาพประกอบเพื่อความเข้าใจในการศึกษาถึงการปรับตัวทางสังคม และเศรษฐกิจของ
ชาวบ้านดอนทราย

ภาพที่ 8 ถนนราดยางที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้าน

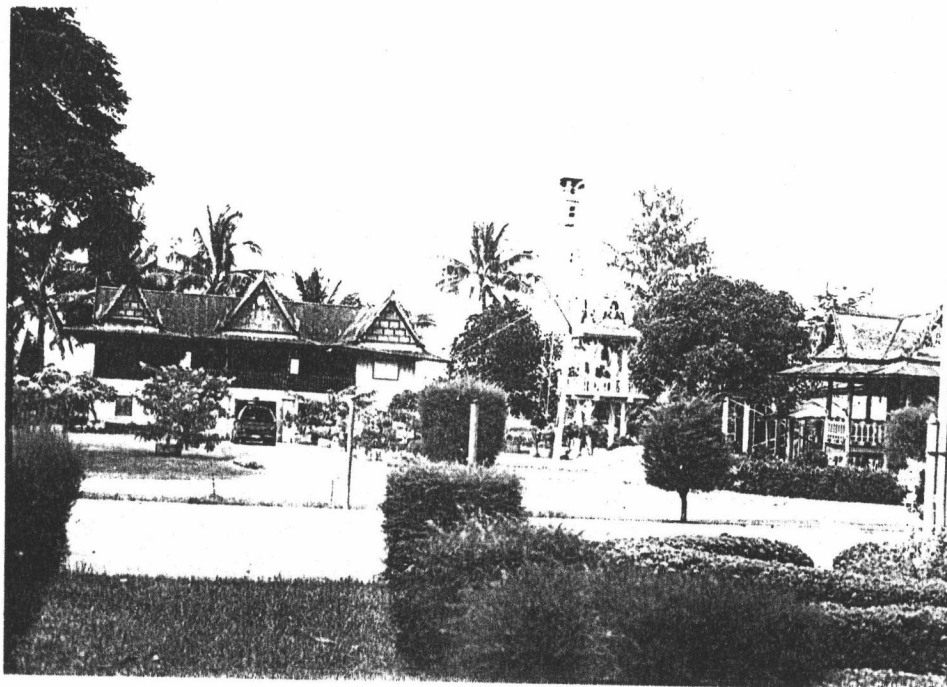
ภาพที่ 9 โรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านดอนทราย

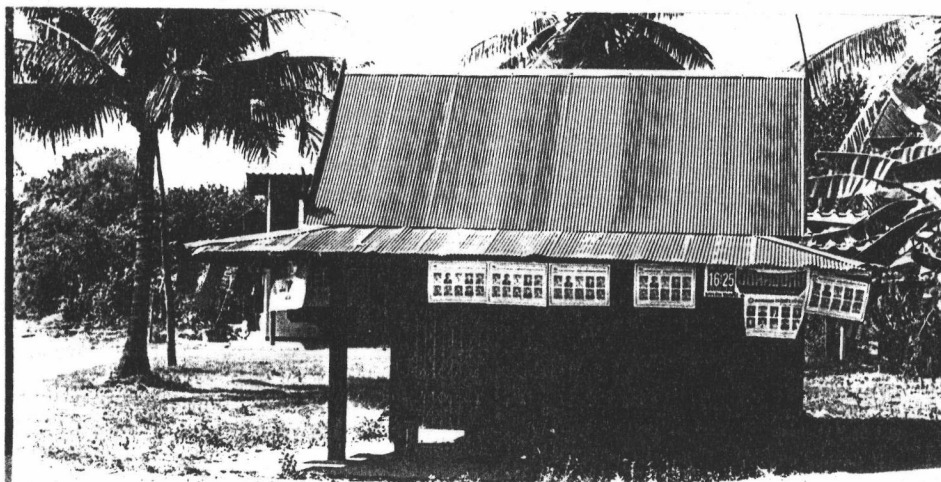
ภาพที่ 10 สถานีอนามัยขนาดใหญ่ที่ชาวบ้านดอนทรายมารับบริการด้านการรักษาเบื้องต้น

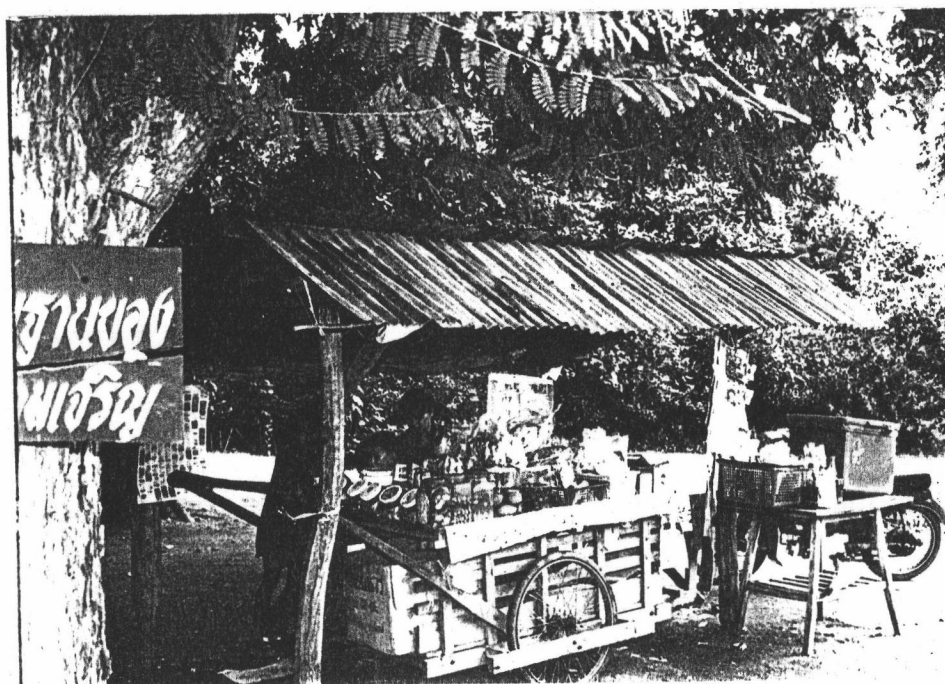
ภาพที่ 11 ที่ตั้งประปาหมู่บ้านในบริเวณวัดรางสระกะเทียม

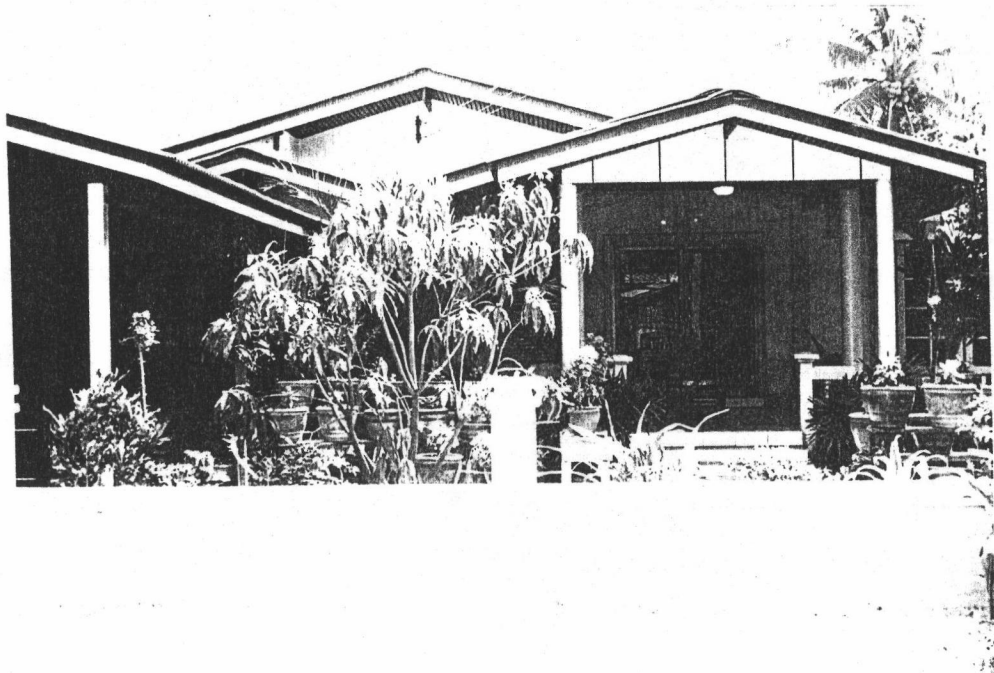
ภาพที่ 12 หอกระจายข่าวของหมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณวัด

ภาพที่ 13 ศาลากลางบ้านสำหรับการประชุมแจ้งข่าวสาร

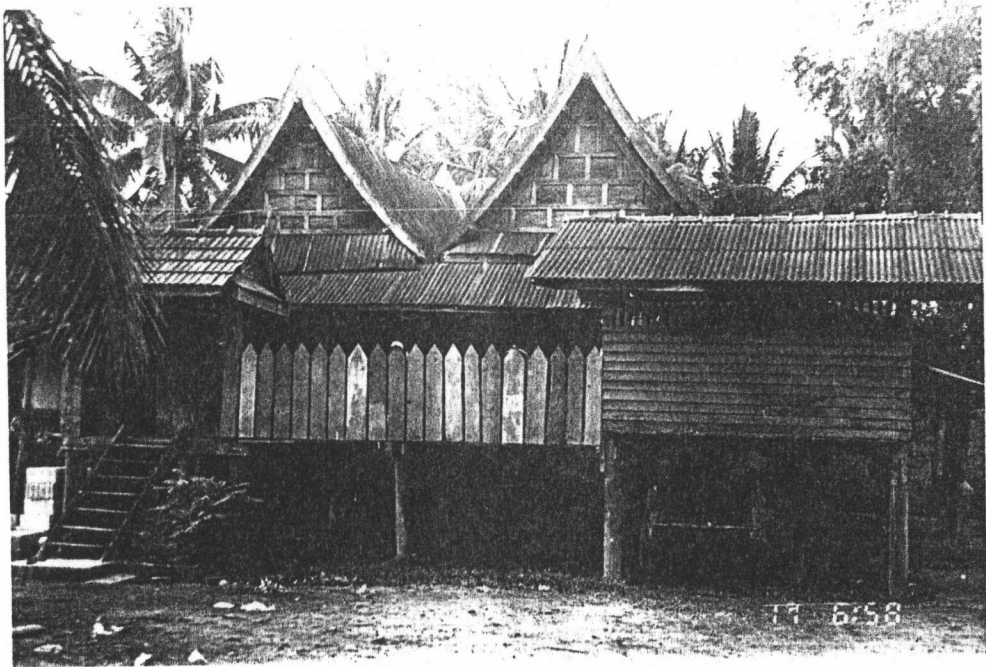

ภาพที่ 14 ร้านค้าชนิดรถเข็น และเด็กๆ ที่มาวิ่งเล่นกันในตอนเย็น

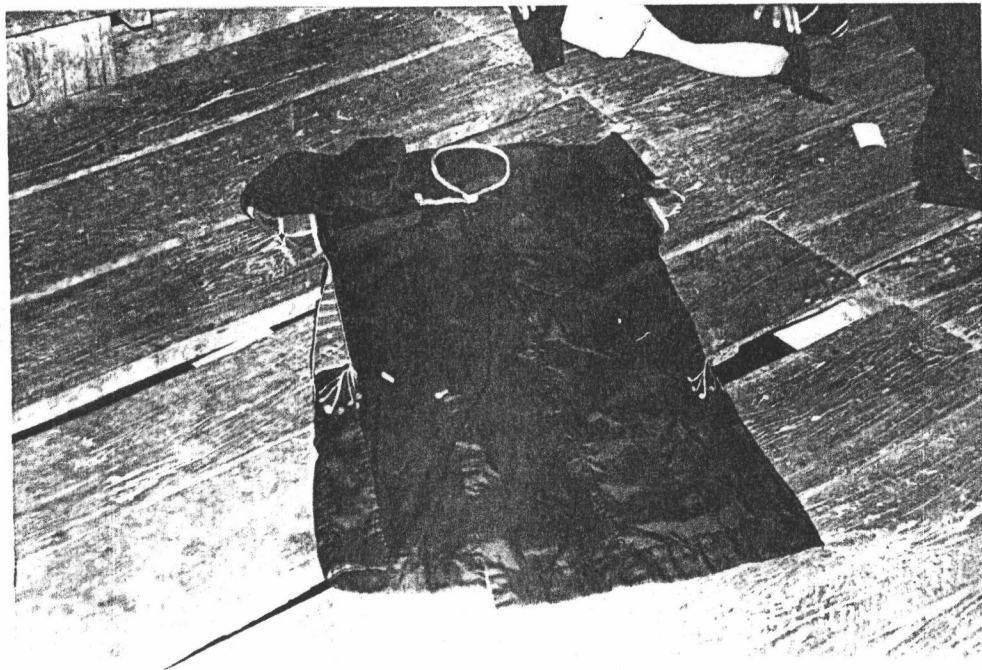

ภาพที่ 15 บ้านสมัยใหม่แบบต่างๆ ที่สร้างขึ้นตามความนิยมของผู้เป็นเจ้าของ

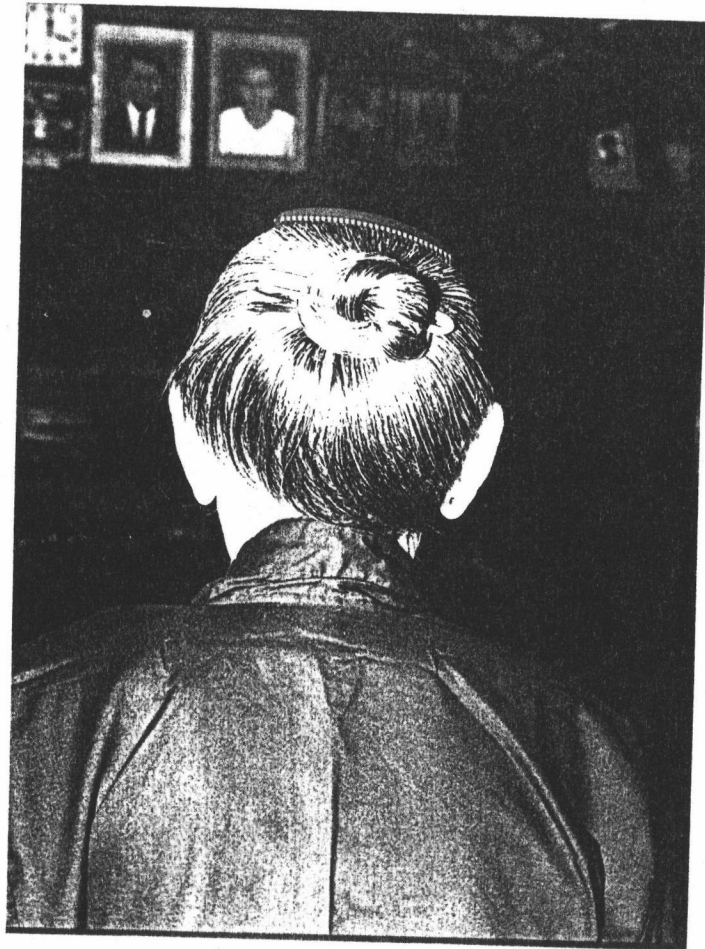

ภาพที่ 16 บ้านของชาวลาวโซ่งแบบประยุกต์ มีอายุนานนับร้อยปี

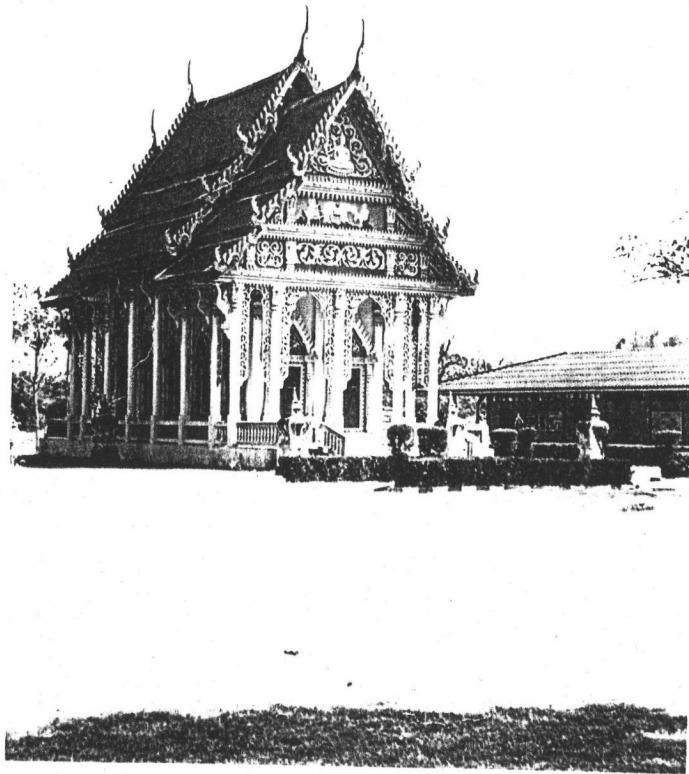

ภาพที่ 17 "เสื้ออี" ของผู้หญิง และผู้ชายลาวโห่ง ใช้ใส่ขณะร่วมพิธีกรรม และใช้คลุมศพ
เมื่อเจ้าของเสื้อตาย

ภาพที่ 18 ทรงผมของผู้หญิงลาวไซ่ง

ภาพที่ 19 โบสถ์ของวัดรางสระกะเทียมที่สร้างขึ้นใหม่

ภาพที่ 20 ศาลประจำหมู่บ้านทั้งศาลเก่า และศาลที่สร้างใหม่

ภาพที่ 21 การทำนาปีในบริเวณที่ลุ่ม โดยใช้พันธุ์ข้าวที่เกษตรตำบลแนะนำ

ภาพที่ 22 การทำสวนผลไม้จำพวกกล้วย, มะพร้าว, มะม่วง

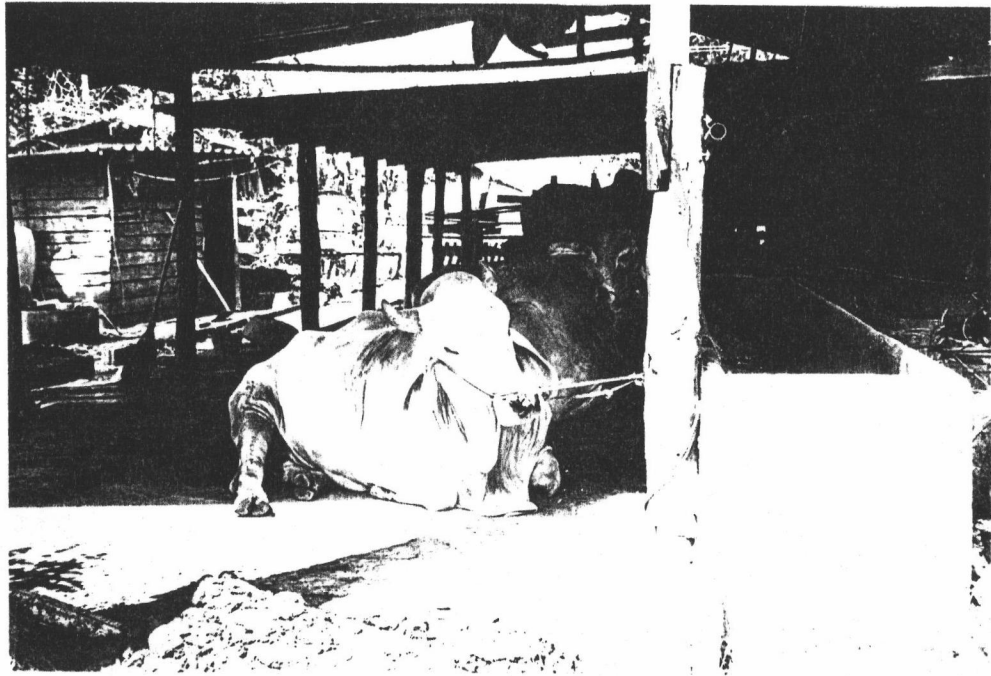

ภาพที่ 23 พันธุ์ข้าวหอม และพื้นที่ใช้ปลูกหน่อข้าว

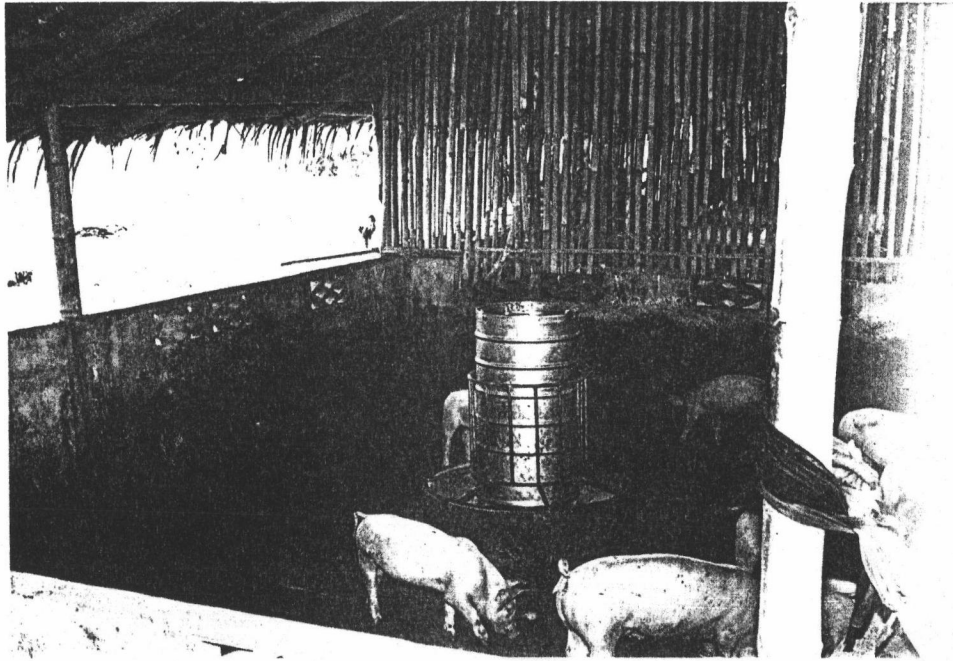

ภาพที่ 24 รถรับส่งถึงใสน้ำนมวัวของสหกรณ์โคนมฯ และถึงที่บรรจุน้ำนมแล้วจะถูกนำมาวางไว้หน้าบ้าน เพื่อรอรถมารับ

ภาพที่ 25 วัวเนื้อที่เลี้ยงด้วยอาหารข้น และมูลสัตว์ตากแห้งก่อนขาย

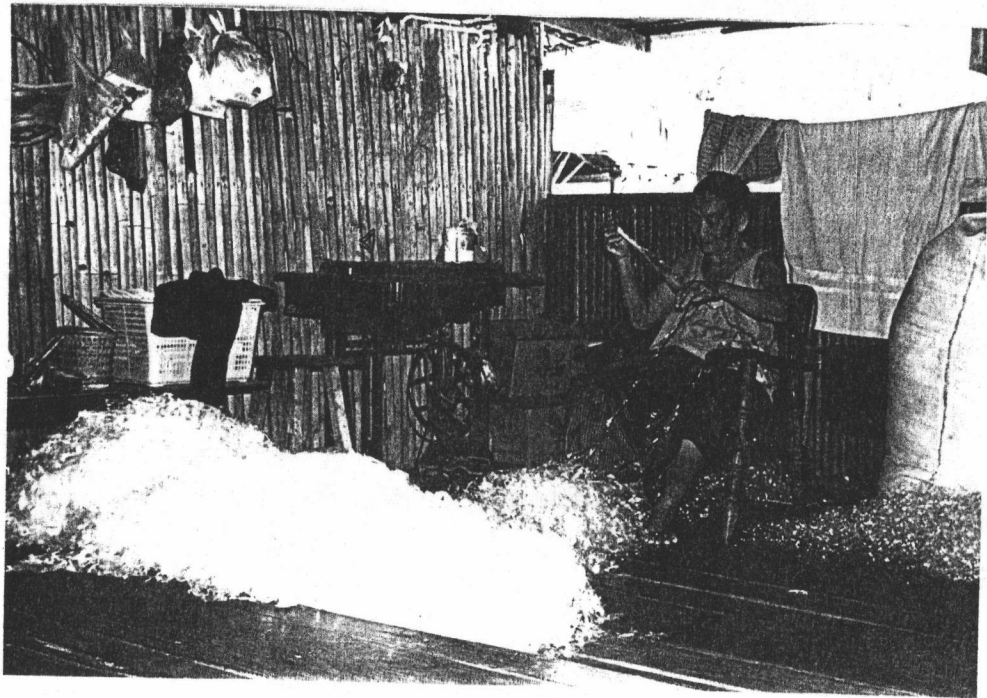
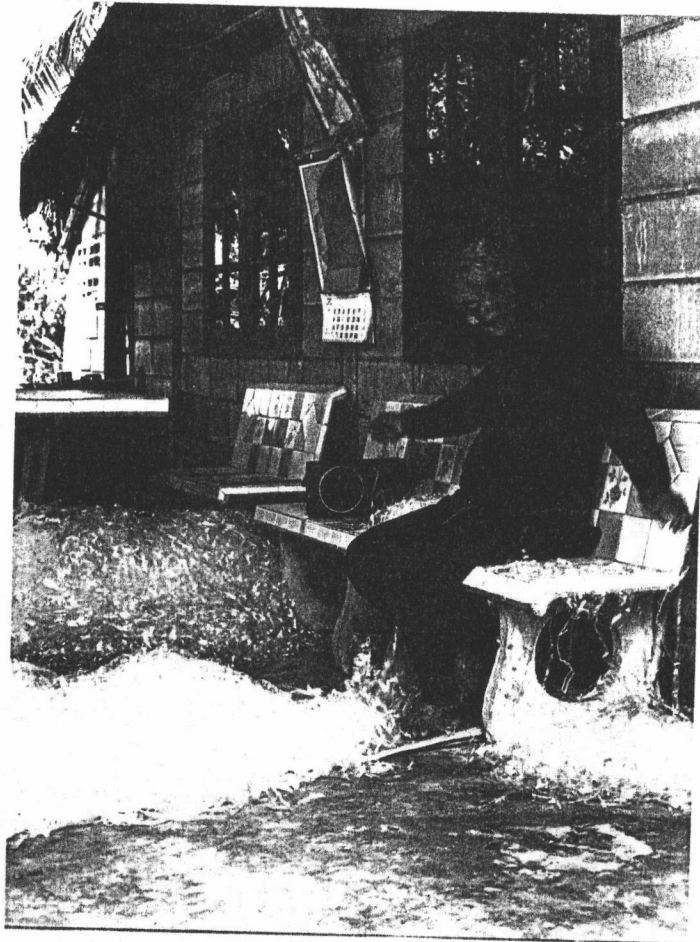

ภาพที่ 26 การเลี้ยงสุกรขุนด้วยเครื่องให้อาหารแบบใหม่

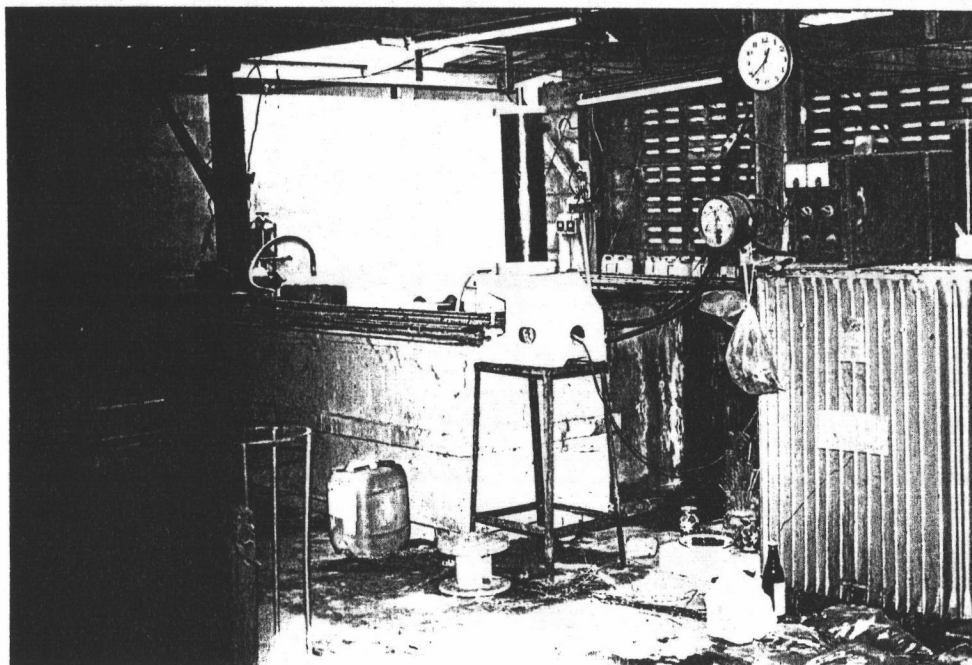
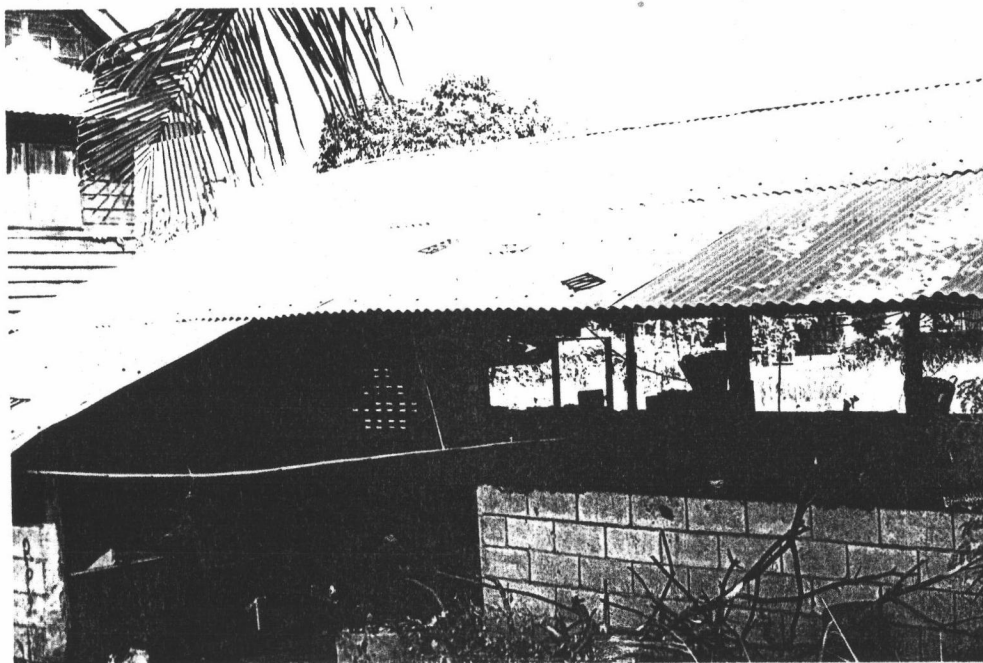

ภาพที่ 27 บ่อปลานิล - ปลาตะเพียนบริเวณท้ายหมู่บ้าน

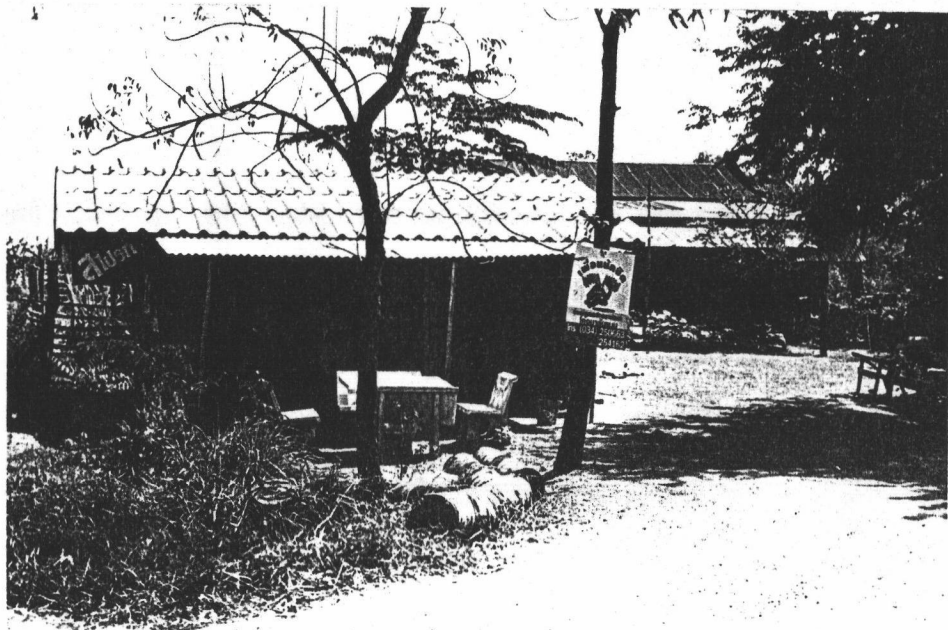
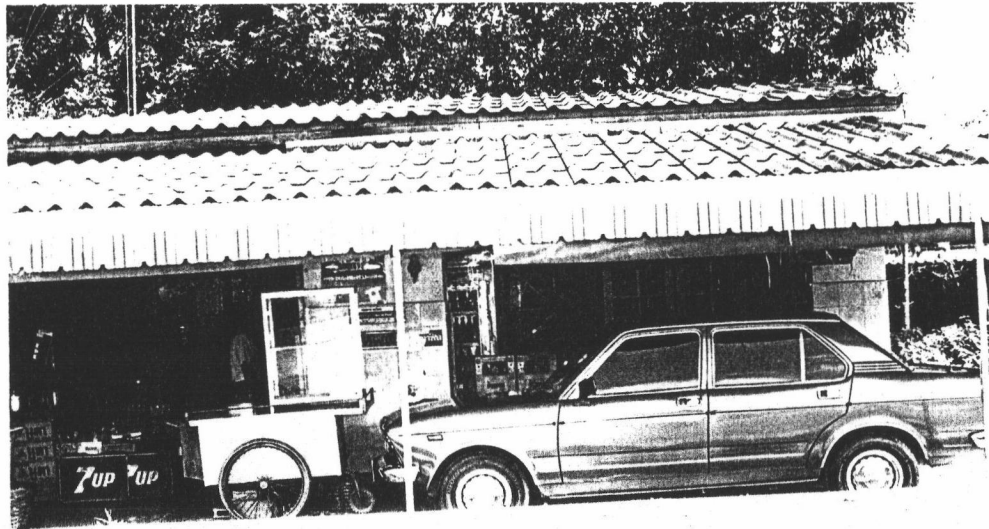

ภาพที่ 28 ผู้เฒ่าในหมู่บ้านรับจ้างแกะพลาสติกภายในบ้านของตัวเอง

ภาพที่ 29 สภาพภายนอก - ในโรงงานชุบโครเมียม

ภาพที่ 30 ส่วนหนึ่งของร้านค้าต่างๆ ในหมู่บ้าน

ประวัติผู้เขียน

นางสาวกรรณิการ์ ช้อยตระกูล เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510 ที่โรงพยาบาลวชิระ สามเสน กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ในปี พ.ศ. 2533 จากนั้นได้เข้ารับการศึกษต่อในระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2535 ปัจจุบันทำงานเป็นลูกจ้างของสภากาชาดไทย ตำแหน่งพยาบาลประจำการ ระดับ 5 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

